

ÖRVENDEZZÜNK / LET US REJOICE!
KÖZÉP-EURÓPA KARÁCSONYA / CHRISTMAS IN MIDDLE EUROPE

Kati SZVORÁK
Monarchia Zenekar / Monarchia Orchestra

- 1 Ó, fényességes szép hajnal 8,22
Syn boží
Isos Hristos
Feljött immár az a csillag
- 2 Dies est lætitiae 3,24
Přišel nám den veselý
Chwalmyż wszyscy
- 3 Vom Himmel 6,48
Az Istennek szent angyala
Paradicsom közepibe
Apoštoli
- 4 Išla Marija 5,21
Szép violácska
- 5 Hajej, nynej, Ježíšku 4,38
Auf, ihr Hirten, von den Schlaf
- 6 Ó, szerencsés éjszaka 4,10
În uoraşul Viflăiem
- 7 Pastuškovia hore tante 4,19
Pásztorok, pásztorok keljetek fel
Schäfertanz
- 8 Hopsa, pacholátka 4,26
Ó, Ježíško, ty si náš
Nosza, tehát induljunk
- 9 Elindult Mária 10,02
Pastir zove drugoga
Ked jasná hviezdička
- 10 Betlehem kis falucskában 4,31
Hasta sarë
Tri crai de la răsărit
- 11 Messias ist geboren 9,33
Ez éjszakán kinyílt egy szép virág
Hirtenweise aus Tirol
Nosza Jankó
Gajdošské
- 12 Örvendezzünk 6,01
Prečista je Divica Marija

*Magyar, szlovák, cseh, lengyel, horvát, román, német és cigány nyelven
Sung in Hungarian, Slovak, Czech, Polish, Croatian, Rumanian, German and Gypsy*

Kati SZVORÁK
Monarchia Zenekar / Monarchia Orchestra

Bernard GARAJ - szlovák duda / Slovak bagpipe, cimbalom / hammered dulcimer,
fujara, ének / song

Andrea HOFFMANN – hárfa / harp, ének / song

Peter HUJER – hegedű / violin, ozembuch, ének / song

Mihály HUSZÁR– nagybögő / double bass, harmonika / accordion

Marián JÁREK – hegedű / violin, ének / song

Ferenc KISS – koboz / kobsa, citera / zither, tamburák / tambura, brácsa / viola, doromb /
Jew's harp, gitár / guitar, ütőgardon /gardon, töröksíp / pipe, ritmushangszerek / percussion,
tekerőlant / hurdy-gurdy, román kaval / Rumanian kaval

Zsigmond LÁZÁR – hegedű / violin, harmónium / harmonium

Rudolf PIETSCH – hegedű / violin, ének / song

Julia PUCHEGGER – hegedű / violin, ének / song

Zoltán SZABÓ – horvát és magyar duda / Croatian and Hungarian bagpipe,
basszprimitambura / tambura, dvojnica

Ján VÁCLAVEK – kontra / viola, ének / song

Pavol VAKOS –bögő / double bass, ének / song

Válogatta, szerkesztette / Edited by

Kati Szvorák

Zenei feldolgozások / Arrangements

Kati Szvorák, Ferenc Kiss, Rudolf Pietsch

Szaklektor / Special adviser

János Bereczky (MTA, Institute of Musicology)

Külön köszönet / Special thanks to

**Maria Helena Wisninska, Dr. Gottfried Habenicht, Ing. Marián Járek, István Balogh,
György Kuzma, László Kiss (Allround Kft.), Anna Radics, Tamás Schleininger,
Dagmar Szakács.**

A felvétel megjelenését támogatta / Sponsored by

Nemzeti Kulturális Alapprogram Igazgatósága

The Musical Board of the National Cultural Fund

Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága

The Cultural Committee of Budapest General Assembly

Ericsson

Alusoft

Balance Engineer: Zsigmond Lázár, Péter Péterdi

Recording Producer: Tamás Repiszky

Edited by István Zakariás

Recorded at ZA-KI Stúdió

Photo: Andrea Felvégi

Design: Miklós Juhász

The English and Hungarian translations of the songs can be found at [http:// szvorak.index.hu](http://szvorak.index.hu)

Concert agency: tel/fax 36-26-338045, E-mail: szvorak@mail.datanet.hu

© 2000 HUNGAROTON CLASSIC LTD.

LET US REJOICE!

The richest national traditions of nearly every nation are connected with Christmas. Kati Szvorák's unique album also sings of this celebration. On it shared Christmas songs of Middle Europe are sung in ten languages, authentically and with conviction. Kati Szvorák, a one-time Slovak-Hungarian, later a singer of her native land with a deliberately broadened scope, was awarded the Liszt Prize in the Holy Year. She is generally considered to be one of the singers most expert at rendering this concept. The singer's fourteenth solo recording declares once more our Europeanness... the mutual dependence of peoples in the region and the desire to live peacefully side by side. She brings out wonderfully the interactions, which pop up like a hidden stream in the Christmas song-world of the peoples of Middle Europe, and also the recognizable structures of western music. Naturally, as the editor, Szvorák could not aspire to totality... there is also a kind of inequality, due to her being Hungarian, which is lovingly forgivable. (It is interesting to note, by the way, that Budapest's Csepel Island is the geographical centre of Europe... What we have here is a selection and a gift. Let's listen with love, similar to that joy we as members of the Monarchia Orchestra felt while making music together with our friends. With peace and tranquillity, we invite you all to our Christmas table laid with common songs.

Dr. Rudolf Pietsch
Institut für Volksmusikforschung
Universität für Musik
und darstellende Kunst – Wien

Dr. Bernard Garaj
Univerzita Konstantina Filozofa – Nitra
Ústav hudobnej vedy - Bratislava.

RÉJOUISSONS-NOUS

Chez presque toutes les nations, les traditions populaires les plus riches se rattachent à la Noël. C'est aussi le thème de l'album particulier de Kati Szvorák, album qui présente – de manière authentique et avec foi – les chants de Noël communs à l'Europe centrale en 10 langues. Chanteuse de chants populaires, lauréate du prix Liszt de l'année sainte, née hongroise en Slovaquie, puis chanteuse d'une patrie plus large sciemment assumée, elle est des plus compétentes pour chanter cette idée commune. La quatorzième publication individuelle de l'artiste fait de nouveau profession de foi de notre appartenance à l'Europe, de l'interdépendance des peuples de cette région, du désir d'une coexistence pacifique. Elle fait voir prodigieusement l'interaction qui apparaît régulièrement dans les mélodies de Noël des peuples de l'Europe centrale, ainsi que les traces des idiomes musicaux occidentaux. En tant que rédactrice, Szvorák ne pouvait aspirer à l'intégralité : on lui pardonnera cette disproportion due à son âme hongroise. (Il est intéressant de remarquer, d'ailleurs, que le centre géographique de l'Europe se trouve sur l'île de Csepel, à Budapest.) Il s'agit ici d'un choix de chants et d'un cadeau. Nous espérons qu'en les écoutant, les auditeurs éprouveront un plaisir semblable à celui que nous avons connu en jouant ensemble avec nos amis, en tant que membres de l'orchestre Monarchie.

Nous invitons chacun à s'asseoir paisiblement autour de la table de Noël dressée avec ces chants communs.

Prof. Dr. Rudolf Pietsch, PhD
École Supérieure de Musique
Institut de Musicologie, Vienne

Doc. Dr. Bernard Garaj, PhD
Université Constantin, Nitra
Institut de Musicologie de l'Académie
des Sciences de Slovaquie, Bratislava

LASSET UNS FREUEN

Die reichsten Volkstraditionen einer Nation knüpfen sich fast immer an Weihnachten an. Auch das unikale Album von Kati Szvorák besingt dieses Fest: gemeinsame Weihnachtslieder aus Mittel-Europa erklingen in zehn Sprachen, glaubhaft und mit Glaube vorgetragen. Die Volksliedsängerin Kati Szvorák, die im Heiligen Jahr mit dem Liszt-Preis ausgezeichnet wurde, die Ungarin, die ehemals in der Slowakei und später in einer bewußt gewählten weiteren Heimat sang, ist mit am meisten berufen dazu, diese gemeinsame Idee zu besingen. Auf dem vierzehnten Soloalbum der Künstlerin bekennt sie sich erneut zu unserem Dasein in Europa, dazu, daß die Völker dieser Region aufeinander angewiesen sind, und auch zum Wunsch nach einem friedlichen Zusammenleben. Sie veranschaulicht auf einmaliger Weise die im Weihnachtsliedgut der Völker Mittel-Europas wie ein plötzlich auftauchender Bach sichtbar werdenden gegenseitigen Einflüsse und die Spuren der musikalischen Idiome der westlichen Welt. Szvorák konnte beim Zusammenstellen der Lieder natürlich keine Vollständigkeit anstreben: die CD weist gewisse Disproportionen auf, doch dies ist ihrer ungarischen Seele zuzuschreiben und daher verzeilich. (Hier möchten wir anmerken, daß die Csepel-Insel in Budapest genau in der geographischen Mitte Europas sich befindet...) Hier handelt es sich um eine Auswahl und um ein Geschenk. Möge jeder die CD mit der gleichen Freude anhören, mit der wir – als Mitglieder der Gruppe Monarchia – mit unseren Freunden zusammen musiziert haben.

Ein jeder ist zum Weihnachtstisch, den wir mit diesen gemeinsamen Liedern gedeckt haben, herzlich eingeladen. Laßt uns dabei von Frieden und Friedlichkeit leiten.

Dr. Rudolf Pietsch
Institut für Volksmusikforschung
Universität für Musik
und darstellende Kunst – Wien

Dr. Bernard Garaj
Univerzita Konstantina Filozofa – Nitra
Ústav hudobnej vedy - Bratislava.

ÖRVENDEZZÜNK

Majd minden nemzet leggazdagabb népi hagyománya a karácsonyhoz kapcsolódik. Ezt az ünnepet énekli meg Szvorák Kati unikális albuma is, melyen Közép-Európa közös karácsonyi dalai hallhatók tíz nyelven, hittel és hitelesen. Szvorák Kati, a Szentévbén Liszt-díjat kapott népdalénekes mint egykoron szlovákiai magyar, majd később egy tudatosan vállalt tágabb haza énekes, az egyik legavatottabb e közös eszme megénekelésére. Az énekesnő tizennegyedik önálló kiadványa ismét hitet tesz európaiságunk, a térség népeinek egymásra utaltsága, a békés egymás mellett élés óhaja mellett. Csodálatosan érzékelteti a Közép-Európa népeinek karácsonyi dallamvilágában bűvópatakként felbukkanó

kölcsönhatásokat, valamint a nyugati zenei idiómák nyomait. A szerkesztő Szvorák természetesen nem törekedhetett teljességre: magyar lelkének köszönhetően szeretettel bocsátható meg egyfajta aránytalanság is. (Érdekes megjegyeznünk egyébként, hogy a budapesti Csepel-sziget Európa földrajzi közepe...) Válogatásról van szó és ajándékról. Hallgassuk szeretettel, mint amilyen örömmel muzsikáltunk együtt mi is - a Monarchia zenekar tagjaiként - barátainkkal.

Békével, békességgel hívunk mindenkit e közös dalokkal megterített karácsonyi asztalhoz.

Prof.Dr.Rudolf Pietsch PhD
Zeneművészeti Főiskola
Zenetudományi Intézet, Bécs

Doc. Dr. Bernard Garaj, PhD
Konstantin Egyetem, Nyitra
Szlovák Tudományos Akadémia
Zenetudományi Intézete, Pozsony

SZÖVEGEK / WORDS

1.

Óh, fényességes szép hajnal,
Kit így köszöntött az angyal,
Üdvözlégy teljes malaszttal.

Dicsőséges Szűz Mária,
Atyaistennek leánya,
És Szentléleknek mátkája !

Tehozzád küldetett mennyből
Gábrriel angyal követül,
Istennek rendeléséből,

Mert fiat fogansz méhedben
Isten-embert egy személyben,
És megmaradsz szüzességben.

Óh, dicsérendő szüzesség
Kihez hasonló ékesség
Nem volt, nem is leszen szépség !

Dícséret Szentháromságnak,
Becsület Szűz Máriának,
Mint üdvözítőnk anyjának!

Pereg (Pest)

Gyűjtötte /Collected by : Volly István, 1930.

Volly István: Karácsonyi és Mária-énekek, Budapest 1982.

Megtalálható a Cantus Catholiciben is (1651) / Also to be found in Cantus Catholici (1651)

Syn Boží se nám narodil
A nás hrísne vysvobodil.
Vítej, Pane, vítej !

Díte narozené, krásné,
Jako slunce cisté, jasné.

Andelé nám dali radu,
Abychom mu vzdali chválu.

Protoz se i my radujme,
S andely jemu zpívejme.

Milostné dite nebeské,
Pomni na nás lidi hrísné.

Kriste pro tvé narození,
Dej nám brichu odpustení.

At nás nezde vecny plamen,
Uchovej nás, Kriste. Amen.

*/Isten fia megszületett
Megszabadított bennünket,
Bűnben élőket
Üdvözlégy, Uram, üdvözlégy.*

*A kiseded olyan gyönyörű,
Tiszta és mint a nap fényű*

*Az angyalok tanácsolták,
Dícséretünk most adjuk át.*

*Azért mostan örvendezzünk,
Angyalokkal énekeljünk.*

Szerelmes égi gyermek

Néz ránk bűnös emberekre.

*Megszülettél és azért most,
Adjál Krisztus bocsánatot.*

*Hogy ne égjünk örök tűzben,
Vigyázz miránk Krisztus, Ámen./*

*Tesin (Morvaország-Moravia)
Gyűjtötte/ Collected by : Bartus
Národné písne moravské, 1901. Praha*

Isos Hristos, zori direpte,
Ce din ceri te-ai pogorît.
De la Tatâl ai venit.
Tatâl Sfânt d'intr'înâlþime.
Poþtã sfântã þi-au trimis
Pre Archangelul Gavril.
La cia Sfântã Vierguriþã
Deci sãlaþ bun þi-au gãtit.
Si cuvântul s-a'mplinit,
Care l-au fost prorocit
Acei proroci de demult,
Cã va naþte din Viergurã
Bun slobozitorul nostru,
Cã mai'nainte toþi eram
În greþala lui Adam
În vr'o þase mii de ani.
Deci noi toþi creþtinilor,
Sã lãudãm pre Dumnezeu.

*/Krisztus urunk az igazság hajnalából
Alászállt a menyországból
Az atyától jöttél vala.*

*Magasságból a Szent Atya
Póstásnak küldötte vala
Gábor arkangyalt, ki szóla:
Itt az idő Szent Szűzecske
Beteljesedék az ige
Mint a régi jövőmondók
Ős időkben megjósoltak,
Születni fog Szüzesckétől
A mi jó Megváltó Urunk,
Mert előtte mi levénk,
Ádám bűnében valánk,
Vagy hatezer éven át.*

Így hát minden keresztények

Dicsérvétek Istenetek./

Vidra de Sus(Romania) - Alsóvidra (Torda - Aranyos megye)

Gyűjtötte / collected by : Bartók Béla, 1910.

Béla Bartók: Melodien der Rumänischen Colinde, Weihnachtslieder. Wien, 1935.

Feljött immár az a csillag,
Keljenek föl, kik alusznak!

A fák, füvek lengedeznek,
Az angyalok énekelnek

Kolozsvár(Kolozs) - Cluj, (Romania)

Gyűjtötte / collected by: Volly István, 1941.

Volly István: Karácsonyi és Mária-énekek Budapest, 1982.

A kétsoros dallam és ritmusa emlékeztet az Óh, fényességes szép hajnal kezdetű régi magyar adventi énekekre. Román szöveggel Bartók Béla mintegy harminc változatát gyűjtötte. / The two-line melody and its rhythm remind us of the old Hungarian Advent hymn beginning Óh, fényességes szép hajnal. Béla Bartók collected some thirty versions of this with Rumanian words.

2.

Dies est letitiae in ortu regali,
Nam processit hodie de ventre virginali.
Puer admirabilis, totus delectabilis in humanitate,
Qui in aestimabilis est et ineffabilis in divinitate.

Cantus Catholici, 1651.

Prisel nám den vesely beze vseho smutka,
Narodil se Syn boží z cistého zivótka.
Chvalmez my svatu Máří, jenz jest boží máterí,
Bohem jest zvolena, svatym Duchem pocela,
V radosti porodila Jezu Krista Pána.

Porodivsi detátko poce kolíbati,
Jsúc tak cistá device byla Bohu máti.
Chvalmez my ...

*/A víg nap eljött minden bánat nélkül
Megszületett Isten fia a tiszta méhből
Dicsérvük Szűz Máriát, Jézusunk anyját,
Isten választottját, ki Szentlélektől fogant
És megszülte Jézust nagy boldogan.*

*Miután megszülte, ringatni elkezdte
Egy tiszta leányka Isten anyja lett.
Dicsérvük Szűz Máriát.../*

Jistebnický kancionál, Rukopis NM 2C 7, Národní Muzeum, Praha.

A cseh változat a latin karácsonyi ének alapján keletkezett a XV. század elsőfelében. A latin változat megtalálható a Vysehrad-i kéziratban is, 1410-ből. / In the first half of the fifteenth century, the Czech version, based on the Latin Christmas carol, was born. The Latin version can also be found in the Vysehrad manuscript of 1410.

Chwalmyz wszyscy z weselem
Stworzyciela swego,
Bo prze nasze zbawienie
Z stanu panienskigo
Dziecie sie narodzilo,
Proroctwo sie spelnilo
W Jego narodzeniu;
Dziwne to narodzenie,
Bo sie stalo zlaczenie
Bóstwa z czlowieczentwem.

A középkori latin ének a XVI. században egész Lengyelországban különböző változatokban terjedt el. Két XVI. századi kiadványban található meg : Siebenecher : Piosnki, 1558 és a valamivel korábbi Andrysowicz-féle énekes- könyvben. / In the sixteenth century, the medieval Latin hymn, in various forms, spread throughout all Poland. It can be found in two sixteenth-century publications Siebenecher Piosnki, 1558, and the slightly earlier song book of Andrysowicz.

3.

Vom Himmel hoch da komm ich her;
Ich bring euch gute neue Mar,
Der guten Mar bring ich so viel,
Davon ich singen und sagen will.

Euch ist ein Kindlein heut geborn
Von einer Jungfrau auserkorn,
Ein Kindelein so zart und fein,
Das soll eur freud und Wonne sein.

Es ist der Herr Christ, unser Gott,
Der will euch führn aus aller Not,
Er will eur Heiland selber sein,
Von allen Sünden machen rein.

Lob, Ehr sei Gott im höchsten Thron,
Der uns schenkt seinen ein'gen Sohn;
Des freuen sich der Engel Schar'
Und singen uns solch neues Jahr.

*/Magas égből jöttem,
Nektek jó hírt vittem,
A jó hírből olyan sokat hoztam,
Melyből énekelek s szólok, nektek mostan.*

*Megszületett nektek ma egy kised
Egy szűz által világra teremtett,
Egy gyermekecske oly gyengéd és finom,
Ez legyen az örömetek s vidámságotok.*

*Ő Krisztus Urunk, a mi Istenünk,
Ő vezet titeket, megszűnik ínségünk,
Ő maga a ti Messiásotok
És minden bűnötöktől megtisztítótok.*

*A legmagasabb trónon, dicséret és tisztelet Istennek,
Aki nekünk ajándékozta az egyetlen gyermeket;
Ezért az angyalok örvendeznek
És nekünk az új évről énekelnek./*

*Eigene Weise (Ch.B.236)
Martin Luther 1539*

Az istennek szent angyala
Mennyekből hogy alászálla,
És a pásztorokhoz juta
Nékiek eképpen szóla:

Mennyből jövök most hozzátok,
És íme, nagy jó hírt mondok,
Nagy örömet ma hirdetek,
Melyen örvend ti szívetek.

*Református ének, Debrecen, 1774.
Luther Márton éneke után
Calvinist hymn, Debrecen, 1774.
Modelled on a Martin Luther hymn*

Paradicsom közepében
Aranyvessző leterítve.

Azon van egy rengő bölcső
Abban fekszik az Úr Jézus.

Az Úr Jézus Isten fia,
Jobb kezében aranyalma

Bal kezében aranyvessző
Fel-felkapja, megzúdítja.

Zúg az erdő, cseng a mező,
A madarak fityeregnek.

Az angyalok énekelnek,

A magyarok ünnepelnek.

Szentgerice (Maros-Torda) – Galateni (Romania)

*Gyűjtötte/collected by: Lajtha László, 1943.
Magyar Népzene Tára. Jeles napok II./511.*

Apoštoli, apoštoli, čo ste takí neveselí,
My sme smutní, neveselí, že sme Krista nevideli,
že sme Krista nevideli, len Štedrý deň pri večeri.

Ked' chlieb lámav a rozdávat a svoju krv piť nám dávav,
Jecte, pite, pamatajte a na mňa si spomínajte.

*/Apostolok, apostolok szomorúak miért vagytok?
Azért vagyunk szomorúak, mert nem láttuk Krisztusunkat.
Csak karácsonykor vacsoránál.*

*Megtörve a kenyeret szétszította és a vérét inni adta.
Emlékezzetek, egyetek, igyatok és rám gondoljatok!.*

*Nová Ves nad Žitavou /Slovakia/ - Zsitvaújfalu (Bars)
Gyűjtötte/ collected by: Marian Járek*

4.

Isla Marija k milim brodarom, za ime Jezusa,
Isla Marija k milim brodarom, Jezus, Marija.

Prevez nas, prevez, mili brodari, za ime Jezusa,
Prevez nas, prevez, mili brodari, Jezus, Marija.

Ja neprevazam za ime Boga, za ime Jezusa,
Ale prevazam za srebro, zlato, Jezus, Marija.

*/Elment Mária a révészekhez, Jézus nevében
Elment Mária a révészekhez, Jézus Mária*

*Vigyél által révész, Jézus nevében
Vigyél által vigyél, Jézus, Mária*

*Nem viszlek át, nem: sem isten, sem Jézus nevében
Csak ezüst s arany lehet fizetségem./*

Cunovo (Slovakia) – Dunacsúny (Moson)

Gyűjtötte/ collected by: J.Bezic 1713/26, sp. M.Broz 1899

Jadranka Horáková: Piesnová kultúra Chorvátov v okolí Bratislavy. (Musicologica Slovaca et Europaea VXIII, Bratislava, 1993.)

A Pozsony környéki horvát ének különleges dallamának változatait közli / Versions of unusual melodies of Croatian song found around Pozsony (Bratislava) are published in : Bartók,B.-Lord,B.: Serbo-Croatian Folk Songs. Columbia University Press, New York, 1951.

Szép violácska, kedves rózsácska,
Szerelmes Jézusom,
Világra jöttél, váltságunk lettél,
Én lelki orvosom.

Jászolban látlak, szívembe zárlak,
Szerelmes Jézusom,
Mutasd kegyelmed, hozzám szerelmed,
Én lelki orvosom.

Kászonújfalu (Csík) – Casinu Nou (Romania)
Gyűjtötte/collected by: Kodály Zoltán, 1912.
Bereczky János: "Ó, szép fényes hajnalcsillag". Budapest, 1983.
Magyar szövegét először Kájoni János közli 1676-ban.

5.

Hajej, nynej Jezísku, Jezísku,
Koupíme ti kozísku.
Budeme te kolíbatí,
Abys moh' libe pospatí,
Hajej, nynej Jezísku, Jezísku,
Koupíme ti kozísku.

Hajej, nynej Jezísku, Jezísku,
Pucíme ti kozísku.
Budeme te kolíbatí,
Abys moh' libe pospatí,
Hajej, nynej, milácku, milácku,
Mariansky synácku.

*/Aludj, aludj Jézuska,
Itt van Neked kis bunda
Fogunk Téged ringatni,
Hogy jobban tudj aludni.
Aludj, aludj Jézuska
Itt van Neked kis bunda
Aludj, aludj Jézuska
kölcson van a kis bunda.
Fogunk Téged ringatni,
Hogy jobban tudj aludni,
Aludj, aludj Jézuska
Máriának kis fia./*

Polánka u Plánice (Csehország / Czech Republic)
Cerek Holaš: Ceské národní píse a tance I-VI. Praha, 1908 - 1910.

Auf, ihr Hirten, von den Schlaf

Bei so schönen Zeiten.
Sammelt sie zum streiten Schar,
Laßt sie fröhlich weiden.
Denn die Nacht ist schon vorbei
Und der Tag aufgangen neu.
Hebt euch eilends aus der Ruh,
Laufet eure Herde zu.

Nehmet Wunder, höret an,
Was wir Neues vernommen:
Daß ein fremder Jubelton
Heut zu Ohren gekommen.
Ja, es kommt uns eben vor
Wie ein ganzer Engelchor:
Ist kein blöder Schaferston,
Was so lieblich klingen kann.

Und so nehmet den Hirtenstab
Nach der Stadt zu eilen.
Reicht ihm eine reiche Gab
Dankbar ihm erweisen.
Blast auf eueren Hirtenspiel,
In des gleichen Acht und Viel.
Nun so gehen wir fröhlich fort,
Daß wir sehen diesen Ort.

*/Pásztorok az álomból keljeteK fel,
Olyan szép idő érkezett el,
A barmokat összegyűjtésétek,
Hadd vidáman legelésszenek.
Mert az éjszaka elmúlt már
És a Nap felkelt újból ám.
Az álomból gyorsan emelkedjeteK,
S a csordához siesseteK.*

*Lássátok a csodát, hallgassátok,
Amit mi látunk ott:
Hogy egy idegen szózat
A fülünkhöz jutott.
Igen, úgy tűnik:
Mint egy egész angyali kórus:
És nincs olyan pásztori hang,
Mely ennyire kedvesen szólana.*

*És így a pásztorbotot felvegyéteK,
Hogy a faluba siesseteK.
Adjatok neki gazdag ajándékokat
Ez legyen hálátok.
Fújjátok a pásztorsípót
Ugyanolyan sokat és figyelmesen.*

*Aztán elmegyünk vidáman, jókedvvel,
Mert láttuk ezt a helyet./*

Honneshau, Lúcky - Jánosrét (Bars), (Slovakia)

Gyűjtötte/collected by: Gottfried Habenicht, 1984.

G.Habenicht: Liedgut und Liedleben in einem Hauerlander Dorf. Freiburg, 1987.

6.

Ó, szerencsés éjszaka,

Született Isten Fia

Betlehem városba

Lett boldog szállása

Egy rongyos istállóban.

Kelj föl, keresztyén lélek,

Imádd Üdvözítődöt,

Jászolyban ki érted

Barmok közt mint reszket

A nagy szegénységében!

Angyalok is vígadnak.

Glóriát kiáltanak.

Pásztorok indulnak,

Fújnak szép nótákat,

Visznek ajándékokat.

Mi is velük vígadjunk,

Méltó hálákat adjunk

A kiseded Jézusnak,

Született Urunknak,

Kegyelmes Megváltónknak!

Tolmács (Nógrád),

Gyűjtötte / Collected by: Kodály Zoltán, 1922.

Magyar Népzene Tára. Jeles napok II/485

În uorașul Viflăiem,

Veniți, creștini să-l vedem,

Să-l vedem și să-l credem.

Că astăzi ni s-au născut

Domnul cel mai de demult,

Dumnezeu făr-de-nceput.

Precum zice Prorocia,

Astăzi s-a născut Mesia,

Din Fecioara Maria.

Trei crai a Pămîntului,

Veneau la-nchinarea lui,

Veneau la-nchinarea lui.

Și din gură-i cuvântau,
Lui Dumnezeu mulțameau,
Și cătră fiuț ziceau:

Culcă-te fiuț curat,
Culcă-te pe fîn uscat,
În scutece înfășat.

Înjerii îți vor cânta,
Păstorii-ți vor fluiera,
Majii se vor închina,

Iar noi daruri îți vom da.
Aur, smirnă și tămâie,
Cristose, Mărire Ție.

*/Keresztények jöjjetek,
Betlehembe térjetek
És ő benne higgyetek.*

*Mert ma nekünk született
Akit Isten hirdetett,
Isten, kiben nincs kezdet.*

*Mert ahogy azt jövendölték,
Messiás ma megszületék,
Szűz Máriától születék.*

*A Föld három királya,
Jöttek imadására,
Jöttek imadására.*

*Szájukkal ők így mondanák,
Istennek hálát adának,
S a kisedhez így szólának:*

*Feküdj tiszta fiúcska,
Feküdj tiszta szalmába,
Gyolcsvászsonba takarva.*

*Neked angyalok dalolnak,
Pásztorok sípokat fújnak,
S a mágusok meghajolnak.*

*Mi meg ajándékot hozunk,
Dicsőséges Krisztus Urunk,
Aranyat, tömjént és mirhát/*

Chitighaz, Kétegyháza (Békés)
Gyűjtötte / collected by : Erdélyi Zsuzsanna, 1974.
Kézirat: MTA Zenetudományi Intézete L.sz.40.983.

7.

Pastuškovia hore stante, k Betlehemu pospíchajte,
Chóry anjelské, hlasy nebeské, slávne mesto Betlehemské.

Už dzivčence dary nesú, úbohé sa zimu trasú,
Anna perinku, Dorotka pálenku a Evička polievečku.

Marianka povojníček, Magdalénka mléka hrnček,
Svätý Tomášu smatany flašu, to chce darovat Ježišu.

Sedí vrabec na piríli, ohlasuje čvirik, čvirik,
Pinkavka hovorí pin, pin, pin,
že sa nám narodil Boží syn

/Pásztorok keljetek, gyorsan siessetek
Angyalok zenéje, híres Betlehembe.
Fázó leányok hoznak ajándékot
Anna dunyhácskát, Dorka pálinkát,
Pólyácskát Mari, Éva leveskét, Magda tejecskét.
Szent Tamás egy üveg tejszínt ajándékoz Jézuskának.

A kerítésen szól a veréb: csip – csirep
Pintyőke csiripeli: pity – pirety
Isten fia megszületett!

Hájske (Slovakia) – Köpösd (Nyitra)
Gyűjtötte / collected by: Marian Járek

Pásztorok, pászorok keljetek fel,
Betlehem városba menjete el,
Született királytok, kit régen vártatok,
Örüljete, örvendjete !

Városhoz nem messze istállóban,
Született Úr Jézus a jászolban,
Mellette Szűzanya,
Takargat Mária
Kis pólyában,
Kis pólyában.

Bacsfa (Pozsony) - Bács (Slovakia)
Gyűjtötte / collected by: Szomjas György, 1967.
Bereczky János: "Ó, szép fényes hajnalcsillag". Budapest, 1983.
Schäfertanz - trad./arr.: Rudolf Pietsch

8.

Hopsa, pacholátka, vzhuru vstávejte,
Malinká devcátka k jeslím chvátejte:
Narodil se nám Spasitel, vseho sveta Vykupitel,
Vy ho libym hlasem na svet vítejte!

Honzo, vem houslicky, kajdy Jiricku,
Antonicku cimbál, Matej basicku:
Kuba bude bubnovati, Karel na troubu troubiti,
Hrajte Jeziskovi, svítá, bude den.

*/Hopsza legények gyorsan keljetek,
Kicsi leánykák a jászolhoz gyertek
Megszületett az Üdvözítő, a világot megváltó
Kedves szóval fogadjátok.*

*Jancsi vedd a furulyád, te meg Gyurka a dudád,
Tónika a cimbalmát, a nagybőgőt Matyikánk,
Jakab fog dobolni, kürtölni fog Karcsi.
Zenéljétek Jézuskának, - pirkad, itt az új nap./*

Táborsko (Csehország - Czech Republic)

A Cesky lid című néprajzi folyóiratban jelent meg 1926 -ban koledáló dalként./ In 1926 this appeared in the Cesky lid ethnographical periodical as a Christmas song

Ó, Ježiško, ty si náš, pod' ty s nami na salaš,
čo budeš steť, to budeš mať, mlieko, bryndzu, budeš jedať,
Dáme ti aj barana, skákaj na ňom do rána,
Ráno ti ho zabijeme, kožu z neho oderieme,
Kožuštek ti ušijeme,
Taký pekný chlpatý, od hlavy až po paty.

*/Kis Jézuska miénk vagy, szállásunkra gyer velünk!
Amít akarsz, mindent megkapsz, tejet, túrót ehetsz,
Bárányt is adunk neked, ugrándozzál rajta,
Reggel levágjuk, bőrét lenyúzzuk,
Kis bundát varrunk
Tetőtől talpig szép bolyhosat./*

Melek (Szlovákia- Slovakia) – Mellek (Bars)

Gyűjtötte/ collected by: Marián Járek

Nosza, tehát induljunk, muzsikával ballagjunk !
Vedd fel, András, furugladat! Alle-alle-luja, alle-alle-luja!

Lengyeltóti (Somogy megye / Somogy county)

Gyűjtötte / collected by: Gönczi Ferenc

Magyar Népzene Tár. Jeles napok II/474.

Rázd ki, öreg, a bundád, hagy hulljon ki a bolhád!
Ser, bor, annyi mint a tenger, ihat itt az ember.

Vécs (Heves megye/ Heves county)
Gyűjtötte / collected by : István Hábrík 1929.
Magyar Népzene Tára. Jeles napok II/475.

Rázd meg, juhász , a bundát, a bundát,
Fogjál göndör báránkát, fogjál göndör báránkát!

Siter (Bihar megye / Bihar county) – Sisterea (Romania)
Gyűjtötte / collected by: Lajos Vincze
Magyar Népzene Tára. Jeles napok II/476.

Rázd meg, öreg, a bundád, hadd peregjen a bolhád !
Ó, ó, ó, három éves jó túró !

Dalolnak a juhászok, táncolnak a kanászok,
Ó, ó, ó, három éves jó túró !

Szelőce (Nyitra megye / Nitra county) - Selice Szlovákia- Slovakia)
Gyűjtötte / collected by: Zoltán Pongrácz, 1933.
Magyar Népzene Tára. Jeles napok II/502.

9.

Elindult Mária,
Karácsony estéjén
Betért egy gazdag kovácshoz
Szállást kéregetni.

Jó estét, bő kovács,
Adjál nekünk szállást!
Szállást néktek nem adhatok,
Mert sok vendégem van.

Volt a bő kovácsnak
Egy szép vak leánya,
Elvezette Szűzanyánkat
Barmok jászolához.

Tizenkét órákor
Megszületett Jézus,
Tizenkét szép őrző angyal
Köti a bokrétát.
Tizenkét szép őrző angyal
Köszönti Jézuskát.

Medgyes (Nagyküküllő megye - Nagyiküllő county) – Medias (Románia-Rumania)
Gyűjtötte/ collected by : Volly István, 1942.

Volly István: Karácsonyi és Mária-énekek Budapest, 1982.

Pastir zove drugoga,

Veli da bo vre zorja,
Stani, hodi brzo sim,
Ar je cuti glas z visin.

Kaj si pocel to vikat
Pusti ludi v miru spat,
Isce nije pol noci,
To poznaju me oci.

Ali otpri oci tve
Poglej gori visine,
Cuj kricece ajngele,
Ter se stani s postelke.

Ak se ne ces prebudit,
Druge moram zvati it
Ja te necu bantuvat,
Neg pastire idem zvat.

Somarton - Tótszentmárton (Zala megye - Zala County)

Vinko Zganec: Pucke popijevke-hrvata iz okolice Velike Kanize. Cakovac, 1974.

Ked' jasná hviezdička z mora vychodila,
Tedy Panenka Mária syna porodila.

Ked' ho porodila, takto mu spievala,
či-či, belí, synu Boží, bo ja by som spala.

Počkajte, mamička, len jednu hodinku,
Zakál si ja neprinesiem z raja perinku.

Synu moj, synu moj, načo bys' tam chodil,
Ešte len jedna hodinka, čo si sa narodil.

Vezni, Petre, trúby a zatrúb ku Bohu,
že sa Kristus Pán narodil, chvála pánu Bohu.

*/Mikor fényes csillag a tengerből felkelt
Szűz Mária kisfiát akkor szülte meg.*

*Amikor megszülte így énekelt neki:
Isten fia, csitt-csitt, szeretnék aludni.*

*Várjon egy óráckát, édesanyám
Paradicsomból elhozom a dunyhám.*

*Kisfiam, kisfiam, miért is mennél oda
Hisz, hogy megszületted alig telt el egy óra.*

*Péter vedd elő kürtöd és kürtöld meg az Úrnak,
Hogy megszületett az Úr Jézus, hála az Úrnak./*

*Hájske (Szlovákia - Slovakia) – Köpösd (Nyitra)
Gyűjtötte / collected by : Marián Járek*

10.

Betlehem kis falucskában

Karácsonykor, éjfél tájban
Fiú Isten ember lett,
Mint kisgyermek született.

Őt nevezték Jézuskának,
Édesanyját Máriának,
Ki pólyába takarta,
Befektette jászolyba.

Az angyalok fenn az égben
Mennyei nagy fényességben
Zengetik az éneket:
Fiú Isten ember lett.

Pásztorok a falu mellett
Báránkákat legeltettek,
S hallották az éneket,
Betlehembe siettek.

Megtalálták a jászolyban
Jézuskát az istállóban
És őt szívből imádták,
Mennynek-földnek királyát.

*Búza (Szolnok – Doboka) – Búza (Románia)
Bodza Klára- Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola II. Budapest, 1994.*

Hasta sare, kej o sare,
Kej sara krisunului mej
Oneskut fijucul mik mej,
In jasou botjilor mej.

Boj in karnje ke lor lotu,
Sus in serke bor urkatu,
Sus in ser ke lor urkatu,
Kej de la pevinc lesatu.

Fase Domnje se maj fase,
Florilje-lje galbinj in kase,

Kukos njecri or kintato,
Klopociljor treumrato.

Magyarmecske (Baranya megye- Baranya county)

Gyűjtötte / collected by: K. Kovalcsik – I. Németh – T. Derdák 1988.

Kézirat / manuscript, MTA Zenetudományi Intézet, Budapest, Mgt.5440/B-12

Karácsonyi ének beás cigány nyelven / Christmas carol in the “beás” Gypsy language

Tri crai de la răsărit

Cu steau'au călătorit.

La Rusale de-o ajuns,
Steau'acolo s-o ascuns.

Noi nu 'ntrebăm de 'mpărat,
Ci'ntrebăm de craiu nost'
C'astăzi Domnu s-o născut
Dîn ieslili boiler
Înfășat cu fân uscat.

*/Napkeleti királyok
A csillaggal utaztok.*

*Hogy Jeruzsálembe értek,
A csillagnak is volt rejtek.*

*Mi nem kérünk a császárról,
Hanem a mi királyunkról,
Mert ma Urunk született,
Jászolába ökröknek,
Száráz szénába takarva./*

Denta (Romania) - Denta(Temes megye)

Gyűjtötte /collected by: Bartók Béla, 1912.

Béla Bartók: Melodien der Rumänischen Colinde, Weihnachtslieder. Wien, 1935.

11.

Messias ist geboren zu Bethlehem im Stall,
Die Welt ist nicht verloren, er freuet euch nur all
Mit den königlichen Weisen, die zu dem Kindlein reisen;
Er ist vom Himmelssaal, er ist vom Himmelssaal.

Sie sahen einen Steren aufgehn im Morgenland,
Und die Geburt des Herren wurd ihnen gemacht bekannt.
Der Stern tut hergehen, zu Bethlehem bleibt stehen,
Beim Stall, wo Jesus wohnt.

Sie sein geritten kommen und fielen auf die Erd',
Und wird mit größtem Verlangen das Jesuskind verehrt,
Das dort liegt in der Krippen in einer schlechten Hütten,

Der uns Erlöser werd.

*/Betlehemben egy istállóban a Messiás megszületett
A világ nincsen elveszve, örvendeztetek
A királyi bölcsekkel, akik a gyermekhez mentek;
Ő a mennyei teremből való, ő a mennyei teremből való.*

*A hajnal országában láttak egy csillagot felkelni
És az Úr születését adták hírül nekik.
A csillag ment és megállt Betlehemnél,
Az istálónál, ahol Jézus él.*

*Lovagolva jöttek és a földre borulva
Imádták Jézuskát a legnagyobbat kívánva,
Akit a jászolban, egy rossz istállóban láttak feküdni,
Aki minket meg fog szabadítani./*

*Oberdorf (Ausztria – Austria – Órállás (Vas))
Gyűjtötte / collected by: Karl Liebleitner, 1889.
Karl M. Klier: Weihnachtslieder aus dem Burgenland. Eisenstadt, 1955.*

Ez éjszakán kinyílt egy szép virág,
Kit már régen várt a széles világ,
Betlehemben kibimbózott zöld ág,
Királynemből való nagy méltóság.

Szállást nem találván a városban,
Remeg, reszket Jézus a jászolban;
Megismerés van csak a barmokban,
Az együgyű szegény állatokban.

Bölcsóm volna, fiam, ringatnálak,
Dunyhám volna, be is takarnálak,
A hidegnek csípni nem hagynálak,
Szívem szerint úgy ápolgatnálak.

Szűz Mária így kesereg sorsán,
Szent Józseffel bánkódik szent fián,
Fia mellett ül egy kevés szénán,
Szemeiből sűrű könny csordogál.

*Imsovác (Pozsega megye- Pozsega county) – Imsovci (Horvátország, (Croatia))
Gyűjtötte / collected by: Kiss Lajos, 1969.
Bereczky János: "Ó, szép fényes hajnalcsillag". Budapest, 1983.*

Hirtenweise aus Tirol (Trad./ Arr.: Rudolf Pietsch)

Nosza Jankó, nézz az égre,
Mi tündöklük fenn a mennyben?
Betlehem tündöklük, mi dolog e ?

Talán a Messiást jelenti ez,
Héj-héj, héj-héj, jelenti ez?

Dicsőség fenn az egekben,
Békesség lenn mindeneknek!
Vedd fel a furulyát és a dudát,
Majd én egyet ugrok, húzz egy nótát,
Héj-héj, héj-héj, egy szép nótát!

Esztergom (Komárom megye- Komárom county)
Gyűjtötte / collected by: Volly István, 1935.
Volly István: Karácsonyi és Mária-énekek Budapest, 1982.

Gajdoské-vianocné (Szlovákia - Slovakia)
Gyűjtötte/ collected by. Marián Járek

12.

Örvendezzünk, Betlehembe menjünk ajándékokkal.
Megszületett Isten fia, egy kis gyermecske,
Atyáinktól régtől várva várt kis dedecske.
Hideg istállóba, barmok jászolikba, s ott fekszik Jézus.
Mezítelen testecskéje, nincs bérételve,
Hideg széltől fejecskéjét, jaj nincs ki féltse.
Jaj, mint fázik, orcája is ázik sűrű csepekkel.
Mennyi cseppek, annyi gyöngyök, mind értünk hullnak,
S ezek a mennyei vizek lelkünkre hatnak.
Jöjj el édes Jézus, jöjj el lelkünk készen vár!

Klézse (Moldva – Moldavia) – Cleja (Romania)
Gyűjtötte / collected by: Pozsony F. 1994.
Tátrai Zsuzsanna-Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások. Budapest, 1997.

Precista je Divica Marija sinka rodila.
Va jaslice polozje te ne va, tak mu spivala.
Zaspavaj, sinak dragi, Jezusek lubleni,
Mlada Jezusa, tak mu spivala.

*/Szűztiszta Mária, megszülte a fiát
Bölcsőbe letéve, így énekelt neki
Aludj fiam kedves, szeretett Jézuska
Így énekelt neki a fiatal anya./*

Jarovce (Slovakia) - Horvátjárfalu (Moson megye- Moson county)
Gyűjtötte /collected by: J. Horáková,
Jadranka Horáková: Piesnová kultúra Chorvátov v okolí Bratislavy. (Musicologica Slovaca et Europaea VXIII, Bratislava, 1993.)

13.

A falu közepén nagy arany almafa,
Annak a tetején két szép liliomszál.
Jönnek az angyalok kötik koszorúba,
Azzal kedveskednek a mi Jézusunknak!

Mennyország piaca gyémántból van rakva,
Annak közepén áll egy arany almafa,
Pirossal virágzik, zölddel leveledzik,
Annak a bimbóját az angyalok szedik.

Ecser (Pest megye - Pest county)
Nógrád megyéből elvándorolt cigányasszony énekelte
Gyűjtötte / collected by: Volly István
Volly István: Karácsonyi és Mária-énekek Budapest, 1982.
!

*

Vinšujú Vám hody sviatky, by Vám dal Pán Boh:
Šťastia, zdravia, hojného, božského požehnanie.
Pochválen Pán Jezus Kristus!

/Kívánok bőséges ünnepet, hogy az Úristen adjon
Boldogságot, egészséget; Isten bőséges áldását!
Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!//

*

Wir wünsch'n an froas Weihnachten und an kurz' neues Jahr!
/Boldog Karácsonyt kívánunk és egy rövid új esztendő!//

*

Távén báxtalé romalé!
Te részászé krucsunészke szunti gyészá
Zoráhszá szásztgimászá háxtyásza po rup
Po számhákáj tē phirász tē dél ámán o, szuntó
Dél pácsá buhorijá. Távén baxtalé!

/Legyetek szerencsések, cigányok!
Érjük el a karácsony szent napjait,
erőben, egészségben, szerencsével,
ezúton, aranyon járjunk, adjon nekünk
a Szent Isten békét és békességet.
Legyetek szerencsések!//

Karácsony estéjén szépen vigadjanak,
Első órájában békével jussanak!
Valahány e háznak lakosai vannak,
Az Isten áldása, térüljön magukra.

Balogpádár (Gömör és Kis-Hont megye.) – Padarovce (Slovakia)
Gyűjtötte / collected by: Kodály Zoltán 1912.

Magyar Népzene Tára. Jeles napok II. 437.

Szövegei és dallamvariációi a cigányok karácsony esti köszöntő énekeként élt a legtovább. /
The text and melodic variations existed the longest as gypsy Christmas Eve hymns of
welcome.

*

Zdrowych i Wesołych Świat Bożego narodzenia,
Szczęśliwego Nowego Roku!

*/Egészséges és vidám ünnepeket Isten születése napján
és szerencsés új esztendőt/*

*

Să fii, gazdă, sănătoasă,
Să plătești corinda noastă:
C-on colac mîndru frumos,
Dîn pelița lui Cristos.

*/Gazda legyél egészséges
Énekünkért pedig fizess:
Egy büszke szép kalácskával
Krisztus Urunk Kötényéből/*

*

Dej nam Gospodin Bog, kaj bomo se meli, kaj si želémo
I kaj bómo mogli dati drugima, koji námaju

*/Add nekünk urunk Istenünk, hogy mindenünk legyen , mit magunknak kívánunk .
és hogy tudjunk adni másoknak is akiknek nincs./*

*

Vinšujú vám veselé Vánoce, abyste je ve zdraví užívali,
A po smrti se radovali tam, kde Svaty Štěpán se raduje!

*/Vidám karácsonyt kívánok,
Hogy egészségben töltsétek el
És a halálotok után ott örvendjete,
Ahol Szent István is örvend/*

LET US REJOICE! CHRISTMAS IN MIDDLE EUROPE
KATI SZVORÁK / MONARCHIA ORCHESTRA

HUNGAROTON CLASSIC HCD 18249
DIGITAL STEREO

HCD 18249
DIGITAL STEREO

Notes in English and original texts
Présentation en français et textes en originale
Deutsche Notizen und originale Texte

Magyar nyelvű ismertetővel és eredeti szövegekkel

<http://www.hungaroton.hu/>

e-mail: hungaroton@mail.hungaroton.hu